

11 Čistec přímý

(*Stachys recta*)

Vytrvalá bylina kvete světle žlutými květy s nachovou kresbou. Může dorůst až do výšky 1 m. Listy má pilovité a řídce chlupaté. V minulosti se čistec používal jako léčivá rostlina k čištění krve. Detail: květ s dvoudělkou fialovou

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

12 Svéřep vzpřímený

(*Bromus erectus*)

Tráva širokolisných suchých travníků roste v **hustých trsech** až do výšky 1 m. Stébla jsou přímá, čepel listů dorůstají do 30 cm. Květenství tvoří laty se vzpřímenými větvemi, na kterých jsou štíhlé klásky hnědořalové barvy.

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

13 Rozchodník šestřadý

(*Sedum sexangulare*)

Sukulentní bylina s dužnatými listy a plazivou lodyhou dorůstá do výšky 5–15 cm. Rostliny jsou tmavě zelené nebo červeně naběhlé. Květenství tvoří viřány po 5 až 8 **žlutých květech**, které s oblibou navštěvují pestřenky, čmeláci a jiný hmyz.

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

14 Jetel prostřední

(*Trifolium medium*)

Rostlina lesních a křovinných lemuů se od běžného jetele lučního liší **purpurově červenými až fialovými květy** a delšími užšími listy. Kořenový systém jetele sahá hluboko, a proto dobře odolává suchu. Jetel opylují čmeláci i včely.

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

15 Divizna knotovitá

(*Verbascum lychnitis*)

Dvouletá více jak 1 m vysoká bylina je bělavě písmatá. V prvním roce se objevuje různé nápadných listů, ze které v dalším roce vyrůstá **lodyha s latovitě větvenými lichoklasy žlutých květů**. Květy se k večeru opylují samosprašně, přes den je opyluje hmyz.

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

16 Hvozdlík kartouzek

(*Dianthus carthusianorum*)

Bežný druh suchých stanovišť s nachově nebo **tmavě růžovými květy** má řadu lidových názvů – hvozdlík slzička, slzičky Panny Marie. Kartuziánští mniši, kteří tuto rostlinu často pěstovali ve svých klášterech zahradách, jí dali druhové jméno. Nejčastějším opylovačem jsou motýli.

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

17 Devaterník velkokvětý tmavý

(*Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum*)

Rostlina s úzkými a drobnými listy kvete velkými nápadnými pětičetnými **zlatožlutými květy**, které jsou velmi atraktivním zdrojem pylu i nektaru pro včely.

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

18 Hadinec obecný

(*Echium vulgare*)

Dvouletá bylina, která v prvním roce tvoří pouze listovou růžici a kvete až ve druhém roce. Květy jsou růžové, později **fialové až modré, výjimečně i bílé**. Jméno získala podle rozeklané čňelky, která připomíná hadí jazyk. Opylovači jsou čmeláci, včely a další hmyz.

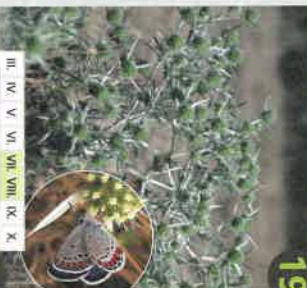

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

19 Máčka ladní

(*Eryngium campestre*)

Medonosná rostlina je nápadná svými ostrými šedomodrymi listy a květenstvím. Po uzrání semen celá rostlina obvykle uschne, utrhne se a vítr ji odnáší od původního místa. Cestou z ní vypadávají semena. Patří k tzv. stepním běžcům. Detail: modrásek podobný na květu

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

20 Hlaváč bledožlutý

(*Scabiosa ochroleuca*)

Lodyha vyrůstá z růžice listů. Na lodyze se vytvářejí různé varianty peřeno-laločnatých listů až 10 cm dlouhých. Jednotlivé bledě žluté květy se skládají na konci dlouhého stonku v **stbouli** o průměru 2–3 cm. Hlaváč opyluje létající hmyz (na detailu žlutásek jižní).

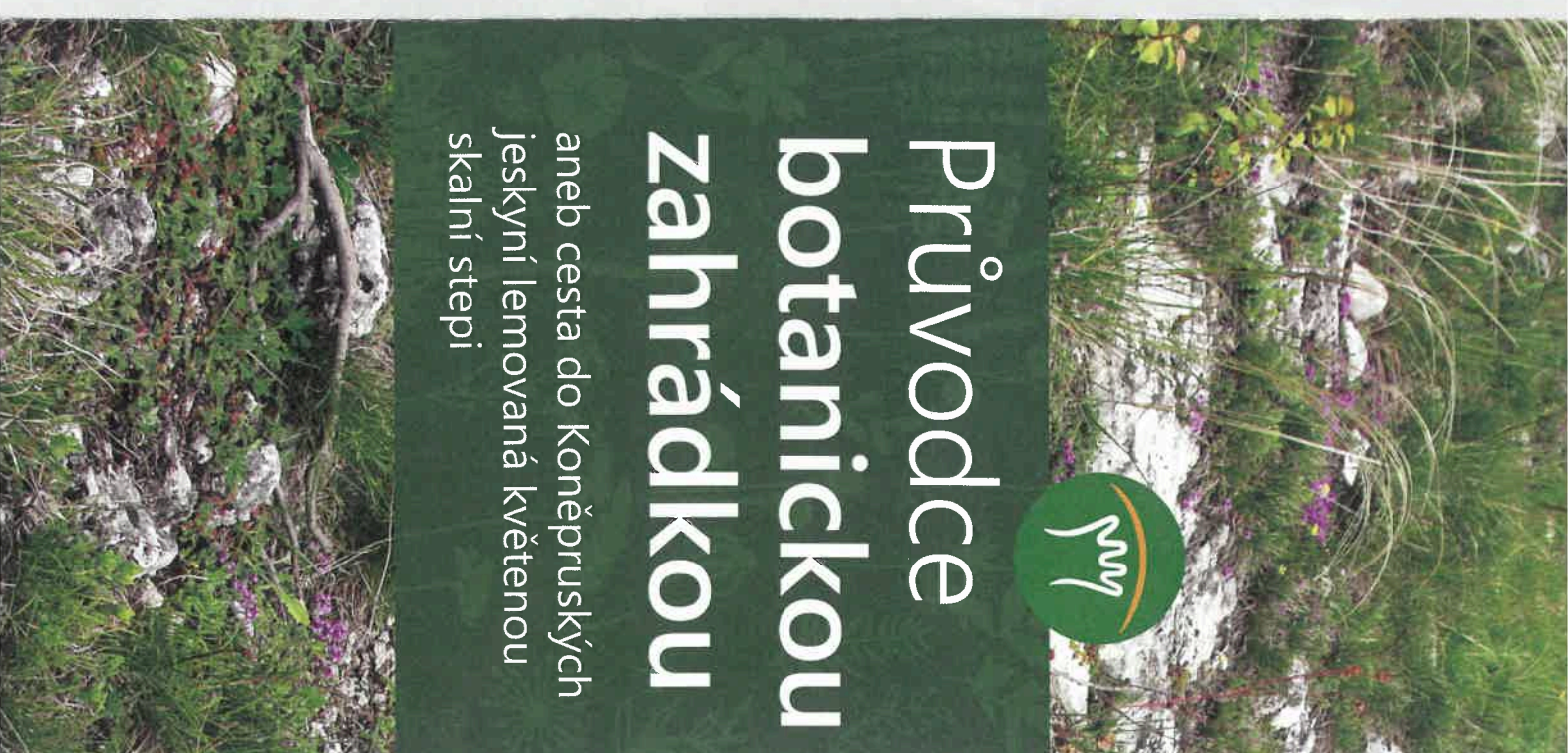

III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

Průvodce botanickou zahradkou

aneb cesta do Koněpruských
jeskyní lemovaná květenou
skalní stepi

V oblastech, kde vládne suché klima a je teple léto a chladná zima, se vyskytují bezlesá území, tzv. **stepi**. Kvůli suchu a hlubokým mrazům, spásání a rozdipávání stády kopytníků na nich dřeviny skoro nerostou a většínu vegetace tvoří teplomilné travníky. Právě stepi jižní a jihovýchodní Evropy se vyvinuly na hlubokých a úrodných půdách, které člověk využívá k pěstování obilí.

Podobné podmínky se v Českém krasu vyskytují na vrcholech kopců a jižních svazích se skalními výchozy a mělkou půdou. Tato stanoviště se nazývají **skalní stepi**. Aby zamezily výparu vody a přežily suchá období, musely se **stepní rostliny** přizpůsobit. Proto jsou pro ně typické úzké listy, často s vrstvou vosku, husté ochlupení, vyvinuté zásobní podzemní orgány a delší kořenový systém.

cestou z Domu přírody ke vstupu do Koněpruských jeskyní můžete pozorovat rostliny typické pro skalní stepi, teplomilné suché trávníky a křoviny Českého krasu. Vybrali jsme pro vás 20 druhů rostlin, které jsou označene tabulkami. V tomto průvodci se o nich dočtete více.

Nacházíte se v chráněném území, některé rostliny jsou chráněné zákonem a patří k nejobtovenějším druhům. Prosíme, jen si je prohlížejte a vyfotíte na památku. Většinu rostlin si můžete zakoupit v zahrádkářstvích.

Projekt Dům přírody Českého krasu – vnější expozice a film byl spolufinancován Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí.

Vydala Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky v roce 2023. 1. vydání ©2023

Text: Lenka Šoltysová, fotografie: Lucie Hrtzová, Jan W. Jongepier, Alexandr Komaňko, Josef Motl, Lenka Šoltysová, ilustrace: Matilda Nielsen, grafický návrh a sazba: Zita Nielsen, tisk: TISKÁRNA K-TISK s.r.o., náklad: 1 000

1 Koniklec luční český

(*Pulsatilla pratensis* subsp. *bohemica*)

Jarní rostlina, chráněná zákonem, s thnavě fialovými květy, které vyrůstají na stonku dlouhém až 15 cm. Rostlina je celá hustě ochlupená. Opylování zajišťují čmeláci a včely. Plodem je **nažka s dlouhým chlupatým chmýřím**, které napomáhá semínkům roznašení větrem. Celá rostlina je jedovatá.

2 Dřín jarní

(*Cornus mas*)

Chráněná dřevina křovinatých vápencových stráň kvete drobnými **žlutými květy** ještě před olistěním. Plody, červené peckovice, tzv. **dříňky**, dozrávají na podzim.

3 Mochna písečná

(*Potentilla incana*)

Vzácnější rostlina nízkého vzrůstu vytváří polštářovité porosty mezi kameny. Celá rostlina je chlupatá a dlanitě dělené listy jsou na rubu pokryté hustě plstnatými hvězdovitými chlupy. Kvete **zlatožlutými pětičetnými květy**, které opylují včely a další létající hmyz.

4 Mateřídouška časná

(*Thymus pracox*)

Nízký plazivý polokeř dorůstající do výšky 15 cm kvete drobnými vonnými růžovořalovými květy. Celá rostlina je jemně chlupatá a vytváří husté porosty pokrývající zem.

5 Vělník rakouský

(*Dracocephalum austriacum*)

Chráněná rostlina skalních stepí a věpenticých kamenitých výslunných stráň patří ke kriticky ohroženým druhům naší květeny. Na Zlatém koni byl vělník pokusně vysázen a je pro ochranu před okusem oplocen.

6 Kavyl Ivanův

(*Stipa pennata*)

Hustě trsnatá tráva pojmenovaná po poustevníku Ivanovi, který pobýval v 9. století v nedalekém Svatém Janu pod Skalou, patří k ohroženým a chráněným rostlinám stepních stanovišť. V květenství vytváří **osiny** dlouhé až 35 cm (viz detail), které jí pomáhají se lehce pohybovat pomocí větru a zavrátávat obilku do půdy.

7 Úročník bolhoy

(*Anthyllis vulneraria*)

Kvete **hlávkami žlutých až zlatožlutých květů**, které opylují čmeláci, včely, motýli a další hmyz. Plodem jsou jednosemenné lusky. V 19. století byl pěstován jako pícnina vhodná pro ovce.

8 Šalvěj luční

(*Salvia pratensis*)

Kvete **fialovými květy s dvouprýskou korunnou**. Vytvářela bylina je nápadná svým velkými, široce vejčitými a vroubkovanými listy. Jedná se o dobrou medonosnou a léčivou rostlinu.

9 Smělek štíhlý

(*Koeleria macrantha*)

Vysoká a trsnatá tráva, náročná na světlo, snáší vysoké teploty a sucho. Podlouhle oválné a dole přetrhované květenství (lata) dorůstá do délky 8 cm a má fialový nádech. Smělek opyluje vítr a patří k nejsilnějším alergenům.

10 Kravec menší

(*Sanguisorba minor*)

Vytvářelou bylino charakterizuje výrazná **přízemní růžice zubačích listů**. Kvete zelenavými květy uspořádaných do stbouli, ze kterých visí dlouhé nitky tyčinek. Je živnou rostlinou housenek vzácného motýla soumráčka skočnicového (*Spiralia sertorius*).

III IV V VI VII VIII IX X

III IV V VI VII VIII IX X

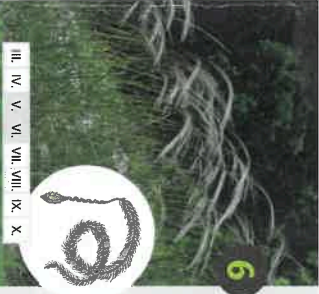
III IV V VI VII VIII IX X

III IV V VI VII VIII IX X

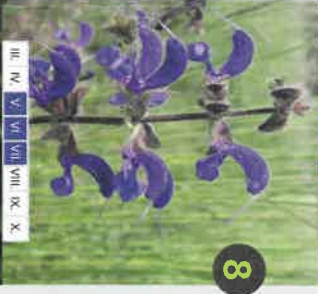
III IV V VI VII VIII IX X

III IV V VI VII VIII IX X

III IV V VI VII VIII IX X

III IV V VI VII VIII IX X

III IV V VI VII VIII IX X

III IV V VI VII VIII IX X